

~Віктимна поведінка жертви економічного насильства в сім'ї~

Приходько О.М., студент 3-го курсу юридичного факультету Чорноморського державного університету імені Петра Могили

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
Тунтула О.С.

Насильство в сім'ї є однією з найбільш поширених форм порушення прав людини. З метою ефективної протидії цьому негативному явищу та захисту людей, котрі потерпають від насильства в сім'ї, нормами адміністративного та кримінального законодавства передбачено основні засади відповідальності за вчинення даних протиправних дій. Відповідно до ст.1 Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», *насильство в сім'ї* визначається як будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю [1].

Від насильства в сім'ї переважно страждають найбільш уразливі групи осіб (діти, жінки, які перебувають у стані економічної, психологічної чи іншої залежності від чоловіків, інтимних партнерів або батьків, особи з інвалідністю, похилого віку та ін.) [2, с.4]. Найчастіше насильство в сім'ї асоціюється саме з застосуванням фізичної сили до жертви. Проте поруч з фізичним насильством свою нішу займає й економічне насильство, яке за своєю природою є не менш деструктивним ніж фізичне.

Закон дає визначення економічно насильства, як виду сімейного насильства: «економічне насильство в сім'ї - умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які

постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я.

Причини жорстокого поводження зі своїми рідними можуть бути різні – як ті, що знаходяться на поверхні, так і ті, що лежать в основі психологічного розвитку самого суб'єкта насильства. Мотивом до вчинення можуть бути: невдоволення своїм життям: робота, рівень заробітку, негативне ставлення до своєї сім'ї, очікування від неї неадекватної поведінки, особа сама потерпала від сімейного насильства, низький психологічний розвиток, чи раннє батьківство, коли у особи ще просто не сформувалася батьківська свідомість.

Але іноді причиною такого насильства може виступати віктимна поведінка самої жертви сімейного насильства і вона є далеко не останньою в переліку ризикових факторів економічного насильства. М.В. Петренко визначає віктимну поведінку як - активність особистості, за якої вона певним чином сприяє скоєнню злочину поти неї, свідомо чи підсвідомо нехтуючи запобіжними заходами, обираючи спосіб життя, який привертає до неї увагу агресивних осіб, злочинців тощо [3].

За своїм характером віктимна поведінка може бути: 1) конфліктною (провокаційною), коли потерпілий створює конфліктну ситуацію чи бере активну участь у конфлікті, що виник. Чоловіки, які чинять насильство в сім'ї, часто схильні підкреслювати перевагу чоловічої статі, особливу відповідальність чоловіка за добробут сім'ї, роль годувальника, лише завдяки якому сім'я існує. Це дає їм підстави вимагати від оточуючих особливої поваги, виконання всіх примх і забаганок. Інколи жінки (свідомо чи підсвідомо) провокують чоловіків своєю поведінкою, коли дають їм зрозуміти, що вони не виконують, або невдало виконують функцію «годувальника», хоча насправді це не так; 2) легковажною (довірливість і наївність жертв, які неспроможні протистояти

нападникові). Сюди також можна віднести ті випадки, коли жертви вважають себе першопричиною такої поведінки нападника. Наприклад мати винить себе у недостатньому вихованні сина, у тому, що не могла забезпечити його усіма економічними благами, і тепер сама має потерпати від економічного насильства.

В українському суспільстві існує гендерний стереотип, за яким дівчат змалечку вчать, що сім'я – найголовніше в житті жінки, а чоловік у всьому голова і йому потрібно догоджати, не перечити і, щоб не трапилося, зберегти сім'ю. Тому, на жаль, мають випадки «змови мовчання» та прихованого осуду потерпілих від насильства в сім'ї [4, с. 25]. Особи, які обирають соціальну віктимну роль, (свідомо чи несвідомо) опиняються в різних криміногенних ситуаціях. Іноді метою таких дій може бути: співчуття і підтримка з боку. При цьому сама жертва виправдовує себе установкою на безпорадність, хоча на справді нею керує небажання змінювати власне становище без втручання з зовнішньої сторони, низька самооцінкою, заляканість, засвоєння віктимних стереотипів з боку суспільства.

Тому саме активна пропаганда щодо насильства в сім'ї, як негативного явища, правове виховання громадян у сфері сімейних стосунків як один із засобів подолання насильства, статеве виховання молоді є єдиним можливим засобом у розв'язанні проблеми сімейного насильства. Ефективність подолання такого негативного явища як насильство в родині можливе лише за умови консолідації зусиль усіх сторін, які мають вплив на функціонування як сім'ї загалом, так і кожного її члена - державних органів та установ, і громадських організацій, і кожного громадянина. Особливу роль в переліку даних чинників займає саме жертва та її віктимна поведінка, як одна з першопричин жорстокості в сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Про попередження насильства в сім'ї. Закон України від 15.11.2001 № 2789-III// Відомості Верховної Ради України. - 2002.- №10.- Ст.70.2. Судовий розгляд справ, пов'язаних з вчиненням

насильства в сім'ї в Україні: проблеми відповідності міжнародним стандартам та шляхи вдосконалення: наук.-практ. посібник/ Євсюкова М.В., Христова Г.О. Шаповалова О.А. та ін./ за заг. ред. Шаповалової О.А., Павлиш С.О.-К.: «Компанія Ваїте», 2011.- 196 с.3. Іванова О. М. Девіантна поведінка та сімейне виховання / О. М. Іванова, М. В. Петренко // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. / ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О.Г.РОМАНОВСЬКИЙ. – Харків : НТУ «ХПІ», 2010. – Вип. 25 (29). – С. 211-218.4. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: навч.-метод. посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України / укладачі: Запорожцев А.В., Басиста І.В., Дроздова І.В. та ін. – К.: КУВС, 2012. – 246с.

~Синдром емоційного вигорання як різновид професійної деформації особистості~

Фурманович С.О., студент навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доктор психологічних наук, доцент Кудерміна О.І.

Термін «емоційне вигорання» був уведений в науковий обіг у 1974 році американським психіатром Г.Дж. Фрейденбергером для характеристики психічного стану здорових людей, які за родом своєї діяльності інтенсивно спілкуються з клієнтами чи пацієнтами, перебувають у емоційно напруженій атмосфері при наданні професійної допомоги. Тобто фахівці, які працюють у системі «людина-людина»: психологи, соціальні працівники, працівники медичних установ, священики, співробітники різних благодійних організацій, працівники сфери обслуговування та ін. [1, с. 151].

Специфіка роботи людей даних професій відрізняється тим, що в них присутня велика кількість ситуацій з високою емоційною насиченістю і когнітивною складністю